



soite

Ihminen keskiössä
Individen i centrum

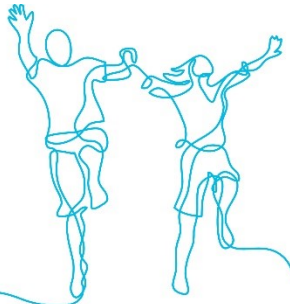


Soiten ilmainen raskauden ehkäisy alle 25- vuotiaille

Vastuualuejohtaja, vastuulääkäri Pilvi Norrena

Mikä on Soite?

- Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoidon- ja peruspalvelukuntayhtymä
- Perustettu 1.1.2017
- Siniset jäsenkuntia, vihreät Sopimuskuntia. Reisjärvi on osajäsenkunta.



Taustaa

- Soiten ilmainen raskauden ehkäisy pohjaa
 - THL:n Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelma 2014-2020 –julkaisuun
 - Raskauden Käypä Hoito –suositukseen (ensimmäinen suositus vuodelta 2017, uusin versio päivitetty 11/2021)



21.3.2022

Miten lähdettiin liikkeelle?

- Valmisteltiin esitys Soiten valtuustolle alle 20-vuotiaiden ilmaisen ehkäisyn käyttöönotosta vuonna 2017
- Soiten valtuusto hyväksyi esityksen nuorten maksuttomasta ehkäisystä 29.11.2017 Soiten toiminta- ja taloussuunnitelman yhteydessä. Päätöksen mukaan alueen alle 20-vuotiailla on mahdollisuus saada tarvitsemansa ehkäisyvälineet maksutta vuoden 2018 alusta.
- Soite oli Suomen ensimmäinen kuntayhtymä, joka tarjosi ilmaisen ehkäisyn koko maakunnan nuorille.



21.3.2022

Ilmaisen ehkäisyn laajentaminen

- Ilmaisen ehkäisyn laajentaminen koskemaan kaikkia alle 25-vuotiaita esiteltiin Soiten valtuustolle syksyllä 2018 toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksymisen yhteydessä. Valtuusto hyväksyi suunnitelman.
- Ilmainen ehkäisy laajentui kaikkiin alle 25-vuotiaisiin vuoden 2019 alusta lähtien.



Tiedotus

- Tiedotettiin laajasta alueen sanomalehdissä ja radiossa sekä television YLEn alueuutisissa.
- Kiinnostasi myös Soitea laajemmalla alueella
- Tieto levisi melko nopeasti nuorten keskuudessa puskaradiotyyppisesti



21.3.2022

Toimintamallin rakentaminen 1/2

- Tutustuttiin niihin alueisiin (mm Rauma), joissa ilmaista ehkäisyä oli ollut jo käytössä
- Toimintamalli neuvoloihin ja kouluterveydenhuoltoon rakennettiin loppuvuoden 2017 ja alkuvuoden 2018 aikana terveydenhoitajien ja lääkärin yhteistyönä
- Sähköinen ajanvaraus tuli käyttöön alkuvuodesta 2018 ja potilas pystyy varaamaan ajan terveydenhoitajalle ehkäisyyn aloitukseen sähköisesti tai puhelimitse.
- Myös jatkokäynnit saa varattua sähköisesti
- Käynnit joko ehkäisyneuvolassa tai koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa
- Perusrunko aiemmin rakennetun vanhan mallin mukaisesti päivitettyinä raskauden ehkäisyyn Käypä Hoitoa noudattavaksi (alkuhaastattelu: riskitekijät, omat toiveet ja tarpeet jne)



21.3.2022

Toimintamallin rakentaminen 2/2

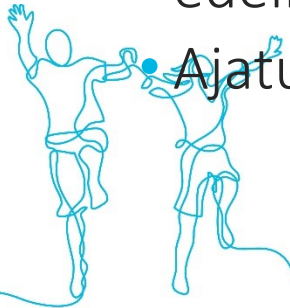
- Ensimmäisellä käynnillä annetaan 3kk pillerit. Liuskojen loppuvaiheessa haastatellaan sopivuudesta ja annetaan mukaan 6kk pillerit. Jatkossa käynnit 6kk välein. Lääkärille tarpeen mukaan tai viimeistään 20v/n.2-3v ehkäisyn aloituksesta (toteutuu lääkäriresurssin mukaan)
 - Alle 16-vuotiaat lääkärille
 - Lääkkeenmääräämisoikeutetut hoitajat saavat määrätä 15-vuotiaille
- Lääkefirmojen aloituspakkaukset hyödynnetään ehkäisyä aloittaessa 6kk ajan, myös yli 25-vuotiaille
- Hoitaja tekee ehkäisyn vaihdot. Kolmannen pillerivaihdon jälkeen konsultoidaan lääkäriä, tarvittaessa aiemminkin.
- Kondomeja annetaan 9 kpl / käynti



Päivitykset toimintamalliin

- Toimintaohjetta viilattiin vuonna 2020.
- Potilastietojärjestelmän valmiit fraasipohjat tehtiin alun perin vuonna 2014 helpottamaan terveydenhoitajien tekemää alku- ja jatkohaastattelua, mutta ne päivitettiin vastaamaan Käypä Hoito –mallia vuonna 2020.
- Lääkefirmojen aloituspakkaukset hyödynnetään 3kk:n ajan ehkäisyä aloittaessa
- Kondomeja annetaan 10 kappaletta käynnillä, ei rajoitetta kuinka usein niitä saa hakea
- Jatkokäynneillä pillerit annetaan 9 kk ajaksi aiemman 6kk sijaan
 - Ensimmäisen jatkokäynnin jälkeen seuraavat hakukerrat nopeita hakuja, kunnes edellisestä pidemmästä käynnistä tulee 2v täyteen

Ajatuksena rajallisen työntekijäresurssin säästäminen



Fraasipohja aloituskäynnille 1/4

- Hoidon syy W11 Raskaudenehkäisy pillerillä

Aloituskäynti

Käyntisyy: W11 (pillerit); W12 (kierukka); W14 (muu)

- **Esitiedot**

- Potilaan tunnistaminen:

Asiakastietojen ja riskitietojen päivitys

- Lääkeaineallergiat

Lääkitykset ja luontaistuotteiden käyttö:

- Gynekologinen esitiedot (esim. häiritsevät vuodot ja kuukautiskivut):

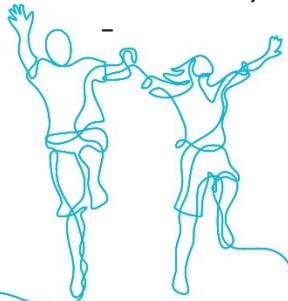
- Raskaudet ja synnytykset, keskeytykset, keskenmenot, imetys:

- Terveystila (sairaudet, tulevat operaatiot):

- Migreeni (huomio yli 35v ikä), aurallinen migreeni:

- Ehkäisytarpeen kesto:

-



Fraasipohja aloituskäynnille 2/4

- Seksitaudit (klamydia, tippuri, HIV jne.):
- Aiemmin epäonnistunut ehkäisy:
- Seksuaalinen kaltoinkohtelu:
- Suvussa esiintyvät sairaudet:
- Yhdistelmäehkäisyvalmisteiden ehdottomat vasta-aiheet:
(Luettelo vasta-aiheista)

- **Terveyteen vaikuttavat tekijät**

- Parisuhde:
- Liikunta:
- Ravitsemus:
- Lähisuvun laskimotukokset ja suvun rinta- tai gynekologinen syöpä
- Rintakasvaimet:
- Tupakointi:
- Alkoholin käyttö (Audit-pisteet):
- Muut päihteet:
- Sosiaalinen tilanne: (esim. töissä, opiskelija)



Fraasipohja aloituskäynnille 3/4

- **Nykytila**

- Tämän hetkinen ehkäisy, sen sopivuus sekä muut huomioitavat seikat:
- Asiakkaan omat näkemykset ja uskomukset:

- **Fysiologiset mittaukset** (verenpaine, pituus, paino, BMI)

- **Tutkimukset**

- Klamydia-tippuri-lähete tehty:
- PAPA:



Fraasipohja aloituskäynnille 4/4

- **Preventio**

- Ehkäisy:

- Seksuaaliohjaus:

- Sukupuolitaudit: Seksitautien testaamista suositellaan ehkäisyn aloittamisen jälkeen.

- Ehkäisyvaihtoehdot, käyttö, mahdolliset sivuoireet: Kerrottu lääkkeiden ja luontaistuotteiden yhteisvaikutuksista ehkäisyvalmisteisiin. Tbl oton viivästyminen tai unohtaminen ja vatsatauti mitkä vaikuttavat ehkäisyn tehoon. Terveystilan muutosten mahdolliset vaikutukset ehkäisymenetelmän turvallisuuteen ja tehoon.

- Kerrottu veritulppariskistä.

- Kierukan laitto ja sivuoireet:

- **Lääkehoito**

- Aloitettu ehkäisyvalmiste (lisää lääkitykseen):

- Lääkelistan tarkistus:



Huomioitavaa

- Soiten turvallisen lääkehoidon työryhmän ohjeistuksen mukaan lääkäri hyväksyy aloitetun ehkäisyn. Asiakas saa terveydenhoitajan antamat pillerit ja th laittaa asian lääkärin kirjalle, lääkäri kirjaa hyväksynnän decursus-tyyppisesti ja lisää ehkäisyvalmisteen lääkelistalle (pl lääkkeenmäärämisoikeutetut terveydenhoitajat)
- Käyntiteksteihin sisältökirjaus ilmaisesta ehkäisystä, jotta saadaan tilastotietoa



Tilastotietoa

- Vuonna 2021 käyntejä koko Soiten alueella yhteensä 2068
 - Näistä miehiä 72
 - Vuodelle 2022 7.3.2022 mennessä miehiä 17 kpl, joten mahdollisesti tälle vuodelle hienoinen nousu tulossa
- Kierukoita (kupari- ja hormonikierukat yhteensä) 57 kpl vuonna 2021



21.3.2022

Käyttäjäkokemuksia

- Pelkästään positiivisia kommentteja kuulunut
- Lisännyt kierukoiden menekkiä synnyttämättömien naisten keskuudessa
- Miehet ovat hitaasti löytäneet tiensä kouluterveydenhoitajien luokse hakemaan kondomeja. Määrät tasaisessa hitaassa kasvussa.
- Soiten alueella abortteja on tehty niin vähän erityisesti alle 20-vuotiailla, ettei tilastollisesti merkittävää muutosta ole saatu esille.



21.3.2022



soite

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvelukuntayhtymä | Mellersta Österbottens social- och hälsovårdssamkommun